

Bulteno

de Esperantista Klubo en Prago

Časopis Klubu esperantistů v Praze

N-ro 3/2017 (211) 28. 11. 2017

25 let nakladatelství KAVA-PECH

Foto: Luděk Neužil

13. listopadu 2017 se konala v sídle Jednoty tlumočnicků a překladatelů v Praze oslava 25. výročí založení nakladatelství KAVA-PECH. Tato kulturní událost byla spojena s uvedením dvou nových publikací, konkrétně čtvrtého vydání *Slovensko-českého a česko-slovenského slovníku na cesty* a *Velkého esperantsko-českého slovníku*.

(>>> str. 2 a 3)

EL LA ENHAVO

Aktualaĵoj	2
Absoluta pruvo	6
Trompo	9
Volvolánek en retrospegulo	11
Jungmann en tenebra nokto	12
Venis la Kristnasko	15
Sezonaj sonetoj	16

O časopisu

Evidenční číslo: MK ČR E22980
Vydatel: Klub esperantistů v Praze
Sídlo: Jirečkova 5, Praha 7
Vychází třikrát ročně
Web: <http://bulteno.cs-retromusic.net>
Redaktor: Tomáš Břicháček
Korektury: Pavol Petřík, Markus Beyer
Kontakt: t.brichacek@seznam.cz

Hojně navštívená akce proběhla v příjemné a přátelské atmosféře. Jádrem oficiální části byla poutavá přednáška Petra Chrdleho o historii nakladatelství. Následovala prezentace uvedených knižních novinek. Patronem *Velkého esperantsko-českého slovníku* se stal předseda našeho klubu, patronem druhé publikace tajemník JTP Petr Kautský. Milým zpřestřením večera byl zpěv Pavly Dvořákové, které se podařilo rozezpívat publikum českými, slovenskými a dokonce i esperantskými písněmi.

Nakladatelství KAVA-PECH vydalo první publikaci v říjnu 1992. V roce 2016 bylo zapsáno do české knihy rekordů jako české nakladatelství vyvážející své tituly do nejvíce zemí všech kontinentů, a to především zásluhou vydávané literatury psané esperantem.

POZVÁNKA

na oslavu 25 let nakladatelství KAVA-PECH

spojenou s veřejným křtem nově vydaných slovníků
ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů

V budově sídla JTP, Senovážné náměstí 23, sál č. 16
v pondělí 13. 11. 2017 od 17:00 hodin

Slovensko-český a česko-slovenský slovník na cesty

Autori: Vladimír Němec, Magdaléna Feřňáková

190 stran, 115 x 165 mm

Slovník rozdílých slov a frází. Neocentelná pomůcka
pro všechny, kdo se pohybují v druhé části naší křivé
společné republiky.

Velký esperantsko-český slovník

Autor: Miroslav Malovec

583 stran, 145 x 205 mm

Obsahuje cca 16 000 hesel a 40 000 odvozenin,
v menším rozsahu i příklady použití a frazeologii.
Doplňen stručnou mluvicí esperanta.

Součástí bude prodejní výstava knih z nakladatelství KAVA-PECH
úje od 16:00 hodin) s příležitostními slovníky

Hudební vložka a příspěvek se skromným pohostěním.

Proslov Tomáše Břicháčka na oslavě

Dámy a pánové, vážení přátelé,
je mi velkou ctí a potěšením, že dnes mohu být
s Vámi při této příležitosti, a že mi zde Petr Chrdle
přidělil zvlášť milou úlohu.

Nejprve bych chtěl jménem celého Klubu
esperantistů v Praze poblahopřát nakladatelství
KAVA-PECH k velkému výročí. Všichni si velmi
vážíme jeho jedinečného přínosu pro esperantskou
literaturu a vůbec pro kulturní život esperantistů
v České republice i ve světě. Do dalších let mu
přejeme hodně obchodního štěstí a mnoho
kvalitních a úspěšných publikací.

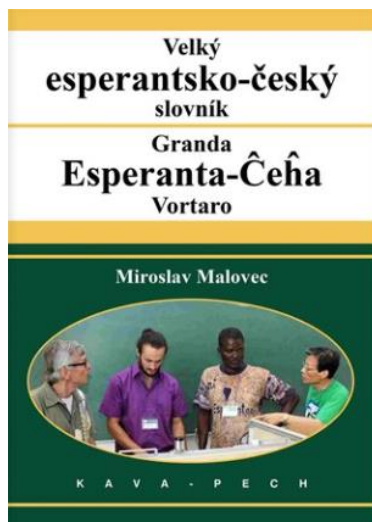
Ale teď už k dílu, které dnes uvádíme do světa:

Významný anglista a lexikograf Josef Fronek

nedávno prohlásil: „Psaní slovníků je nesmírně těžká a nevděčná práce. Vytvoření zcela nového slovníku většího rozsahu ukrojí člověku ze života mnoho let, někdy i celé dekády. Jde o dlouholetou mravenčí nádeničinu, která desítky let doslova diktuje jak lexikografovi, tak i jeho rodině specifický rytmus života.“ Fronek také připomněl několik století stará slova francouzského učenice Josepha Scaligera, podle kterého by nejhorší zločinci „neměli být popravováni, ani posílání na nucené práce, ale měli by být odsouzeni k psaní slovníků, protože tato práce zahrnuje všechna muka, kterými lze zločince trestat.“

I když v případě Mirka Malovce a jeho spolupracovníků si myslím, že to bylo trochu jinak, a dokonce ho podezírám z toho, že mu tahle práce přinášela radost a zábavu, nic to nemění na majestátnosti jeho díla. Autor si každopádně zaslouží naše uznání, obdiv a poděkování.

Velkému esperantsko-českému slovníku přeji, aby si našel svoje místo v knihovně každého českého esperantisty, aby se stal páteřním dílem tuzemské esperantské jazykovědy a v neposlední řadě, aby se dobře prodával.

Anotace

V nakladatelství KAVA-PECH vyšel velký esperantsko-český slovník od Miroslava Malovce. Dosud nejrozsáhlejší u nás vydaný esperantsko-český slovník, obsahující cca 16 000 hesel a 40 000 odvozenin, v menším rozsahu i příklady použití a frazeologii, dále stručnou mluvnici esperanta a pro případné zahraniční uživatele i stručnou mluvnici češtiny. Vedle výrazů z obecného jazyka najdeme i odborné termíny technické, lékařské, botanické, zoologické, právnické, ekonomické v rozsahu běžném u velkých všeobecných slovníků.

Esperantistoj kuris por „Paraple“

Vlasta Piščíková

La membroj de E-mental' partoprenis la karitatan aranĝon „Kuro por Paraple“, kiu okazis dimanĉe la 18-an de junio 2017 en Prago.

La projekto „Paraple“ helpas al homoj kun paraplegio kaj informas la publikon pri ilia vivo. La kuro okazis ĉijare jam la 18-an fojon, sed la unuan fojon partoprenis ankaŭ grupo de esperantistoj.

La aranĝo konsistas el du partoj. 5-kilometra kuro kaj simbola 100-metra kuro.

Du bravuloj – Jitka kaj Tomasz – partoprenis la 5-kilometran kuron. Ili bone reprezentis ĉiujn esperantistojn! Ili ambaŭ estis eminentaj kaj Tomasz eĉ estis la kvara plej bona kuranto de la konkurso! Resto de Esperanto-grupo kuris simblan 100-metran kuron. Ĉiuj herooj sukcese kaj ĝoje atingis la celon!

Estis bele helpi, sed ankaŭ kune travivita posttagmezo ĝojigis ĉiujn partoprenantojn!

Venontjare ni certe partoprenos denove! Ĉu vi iros kun ni?

Sukcesa „Helpu helpi 2017“

Vlasta Piščíková

La 28-an de junio 2017 okazis jam la kvara aranĝo HELPU HELPI, dum kiu esperantistoj de E-mental' aĉetis brikojn por la karitata projekto Briko, kiu helpas konstrui labortrejnadcentron por handikapuloj, kiu kreskas rande de Prago. Ni kolektis monon por 33 brikoj! La aĉetitaj brikoj estis ornamitaj per Esperanto-tekstoj kaj enmetitaj en simblan muron, kiu staris meze de Prago, en strato, kiun ĉiutage trairas amasoj da turistoj, kiuj admiras la muron kaj fotas ĝin. Kun la muro ili nun ankaŭ fotis niajn Esperanto-brikojn, kaj do oni povos vidi Esperanton en diversaj mondopartoj. Grandan dankon al ĉiuj partoprenantoj, kiuj helpis surloke! Apartan dankon al eksterpragaj kaj eksterlandaj bonkoruloj, kiuj ne hezitis sendi monon!!!

Aranĝoj kaj okazintaĵoj en la jaro 2017

- 21/01/2017 – E-mentala socia aranĝo *1-a tosto por Zamĉjo* en Hradec Králové
- 28/01/2017 – E-mentala socia aranĝo *2-a tosto por Zamĉjo* en Plzeň
- 03/02/2017 – E-mentala socia aranĝo *3-a tosto por Zamĉjo* en Litovel
- 09/02/2017 – Jan Šebetovský prezentis malnovajn filmojn el E-aranĝoj malkovritaj en la ŝranko en la klubejo (*klubejo*)
- 23/02/2017 – prelego de Lucie Karešová pri Viktor Emanuel Frankl (*klubejo*)
- 23/02/2017 – 1-a lingva seminario de Esperanto por aktivuloj (*klubejo*)
- 25/02/2016 – tradicia renkontiĝo de la klubo E-mental' en la praga bestĝardeno kun festo de la „adoptotago“ kaj granda konkursa pikniko
- 04/03/2017 – E-mentala socia aranĝo *4-a tosto por Zamĉjo* en Ústí nad Labem
- 09/03/2017 – prelego de Tomáš Břicháček pri la nova palaco *Europa* en Bruselo
- 23/03/2017 – 2-a lingva seminario de Esperanto por aktivuloj (*klubejo*)
- 17-19/03/2017 – E-mentala socia kaj gastronomia aranĝo *11-a BIERo* en Náchod
- 23/03/2017 – 2-a lingva seminario de Esperanto por aktivuloj (*klubejo*)
- 23/03/2017 – eldonita Bulteno No. 1/2017
- 26/03/2017 – E-mentala socia aranĝo *5-a tosto por Zamĉjo* en Beroun
- 29/03/2017 – Vlasta Piščíková, Jan Šebetovský kaj Vít G. Mišurec transdonis al Zdeněk Svěrák Esperantan tradukon de la teatra ludo *Dobytí severního pólu*
- 08/04/2017 – E-mentala socia aranĝo *6-a tosto por Zamĉjo* en Lipník n. B.
- 18/05/2017 – prelego de Petr Chrdle pri František Vladimír Lorenc (*klubejo*)
- 18/05/2017 – 3-a lingva seminario de Esperanto por aktivuloj (*klubejo*)
- 27/05/2017 – E-mentala socia aranĝo *7-a tosto por Zamĉjo* en Zruč nad Sázavou
- 31/05/2017 – prelego de Giorgio Silfer pri la historio de la Esperanta literaturo (*Unitaria, Praha*)
- 15/06/2017 – eldonita Bulteno No. 2/2017
- 18/06/2017 – E-mentalanoj partoprenis la kuron por Paraple
- 28/06/2017 – E-mentalanoj partoprenis la karitatan projekton Briko
- 04/07/2017 – E-mentala socia aranĝo *8-a tosto por Zamĉjo* en Brno
- 30/07/2017 – E-mentala socia aranĝo *9-a tosto por Zamĉjo* en Rakovník
- 27/08/2017 – E-mentala socia aranĝo *10-a tosto por Zamĉjo* en Č. Budějovice

07/09/2017 – aŭtora legado de „pikantaj someraj rakontoj“ de Tomáš Břicháček (*klubejo*)

14/09/2017 – prelego de Petr Chrdle pri Zamenhof en la sinagogo de Maisel

17/09/2017 – E-mentala socia aranĝo *11-a tosto por Zamĉjo* en Liberec

24/09/2017 – E-mentala socia aranĝo *12-a tosto por Zamĉjo* en Chrudim

25/09/2017 – Prelego de Petr Chrdle pri produktado de libroj en la Eo-muzeo en Svitavy

28/09/2017 – E-mentala socia aranĝo *13-a tosto por Zamĉjo* en Prago

05/10/2017 – prelego de Petr Chrdle pri Zamenhof (*klubejo*)

06-08/10/2017 – E-mentala socia kaj gastronomia aranĝo *12-a BIERo* en Kopřivnice

13/10/2017 – Prelego de Petr Chrdle pri F. V. Lorenc en lia naskiĝvilaĝo Zbyslav (Vrdy)

28/10/2017 – E-mentala socia aranĝo *14-a tosto por Zamĉjo* en Ostrava

05/11/2017 – E-mentala socia aranĝo *15-a tosto por Zamĉjo* en Svitavy

07/11/2017 – Prelego de Petr Chrdle pri Komenio kaj Zamenhof (*Unitaria, Praha*)

13/11/2017 – Festo de 25 jaroj de KAVA-PECH kaj prezento de du novaj libroj (*JTP, Praha*)

28/11/2017 – eldonita Bulteno No. 3/2017

03/12/2017 – E-mentala socia aranĝo *16-a tosto por Zamĉjo* en Pardubice

14/12/2017 – Zamenhofta kaj kristnaska festo en Prago

14/12/2017 – Ekspozicio de Esperanto-libroj KAVA-PECH ene de la Kristnaska lingva foiro en Prago

15-17/12/2017 – 5-a Granda lokŝumado en Bratislavo

Prosíme, nezapomeňte zaplatit klubové **členské příspěvky na rok 2018**. Výše ročního příspěvku činí **100 Kč**; pro studenty a seniory **80 Kč**. Můžete zaplatit osobně při našich schůzkách nebo bankovním převodem na **bankovní účet č. 2801096435/2010**. Při bankovním převodu uveďte raději svoje jméno. Kontakt: Jiří Mišurec, misuj@email.cz.

Termíny schůzek klubu leden – červen 2018

Leden: 11. 1., 25. 1. / Únor: 8. 2., 22. 2. / Březen: 8. 3., 22. 3.

Duben: 5. 4., 19. 4. / Květen: 3. 5., 17. 5., 31. 5. / Červen: 14. 6.

LITERATURAJ KAJ KULTURAJ PAĜOJ

Absoluta pruvo *Rakontoj el la dua poŝo*

Karel Čapek

„Sciu, Antoĉjo,“ diris enketjuĝisto Mates al sia plej intima amiko, „ĝi estas afero de sperto; mi kredas al neniuj elturniĝoj, neniun alibion kaj neniun rakontadon; mi kredas nek al akuzito, nek al atestantoj. Oni mensogas, eĉ se oni ne volas; do ekzemple iu atestanto ĵuras al vi, ke kontraŭ akuzito li ne havas ian malamikecon, kaj dume mi mem scias, ke en la anim-profundo, sciu, en la subkonscio, li malamas lin pro ia subpremita malamo aŭ ĵaluzo. Ĉio, kion depozicias akuzito al vi, estas anticipe elpensita kaj artifika; ĉio, kion atestanto depozicias al vi, povas direktiĝi de konscia aŭ eĉ subkonscia intenco al akuzito helpi aŭ kulpogravigi. Mia kara, tion mi konas: homo estas tre mensogema kreitaĉo.“

„Al kio do mi kredas? Al hazardo, Antoĉjo; al la senintencaj, senvolaj aŭ, kiel diri tion, al nekontrolataj emocioj aŭ agoj aŭ vortoj, kiuj al oni iam tiam eskapas. Ĉio estas falsebla aŭ alĝustigebla, ĉio estas afekto aŭ ia plano, nur hazardo ne; ĝi estas unuavide ekkonebla. Mi havas jenan metodon: mi sidas kaj lasas homojn rakontaĉi, kion ili antaŭe elpensis kaj preparis; mi mienas, kvazaŭ mi kredus al ili, ankoraŭ mi helpas al ili, por ke ilia buŝo pli bone funkciu, kaj embuskas, ĝis eskapas de ili iu senintenca, nevolita vorteto; sciu, por tio oni devas esti psikologo. Iu enketjuĝisto havas taktikon konfuzi akuziton; tial li senĉese enmiksiĝas en la parolon kaj embarasas lin tiel, ke tiu stultigito fine konfesas eble ankoraŭ tion, ke li murdis imperiestrinon Elizabeta. Mi volas absolutan certecon; tial lantete, pacience mi atendas, ĝis el la sistema mensogado kaj elturniĝado, kiun fake oni nomas depozicio, ekbrilas pretervola ereto da vero. Sciu, neta vero en ĉi tiu larma valo aperas nur pro misatento: nur se iu homa estaĵo iel parolperfidas sin aŭ mistrafas.“

„Aŭdu, Antoĉjo, antaŭ vi mi havas neniujn sekretojn; ja ni estas amikoj ekde nia bubaĝo - vi scias, kiel oni batregalis min, kiam mi frakasis fenestron. Al neniuj mi tion diris, sed mi tiom hontas pro io, ke ĝi devas eliĝi el mi; estas vane, oni bezonas konfesi. Mi diros al vi, kiel ĉi tiu mia metodo ĵus nun pruviĝis en mia... en mia plej privata vivo; koncize en mia edzeco. Kaj poste diru al mi, mi petas vin, ke mi estis idioto aŭ krudulo; mi meritas tion.

„Homo, mi... nu, mi suspektis mian edzinon Marteta; mallonge, mi ĵaluzis kiel frenezulo. En mia kapo fiksiĝis, ke ŝi havas ion kun tiu... kun tiu juna... mi nomas lin Arturo; mi opinias, ke vi eĉ ne konas lin. Atendu, mi estas neniuj negro; se mi certe scius, ke ŝi amas lin, mi dirus, Marteta, ni disiros. Sed jen la plej malbona, neniun certecon mi havis; Antoĉjo, vi eĉ ne scietas, kia turmento ĝi estas. Miadio, tio estis malbela jaro! Vi scias, kiajn stultaĵojn faras tia ĵaluzo edzo: spionas, embuskas, enketas servistinojn, faras scenojn... Kaj nun imagu al vi, ke mi estas hazarde enketjuĝisto; homo, mia familia vivo dum la lasta jaro, tio estis konstanta kruc-enketado de mateno ĝis... ĝis rea enlitiĝo.“

„La akuzitino, mi volas diri Marteta, kondukis brile; eĉ kiam ŝi ploris, ankaŭ kiam ŝi ofendite silentis, kaj kiam ŝi rakontis, kie ŝi dum la tuta tago estis kaj kion ŝi faris, vane mi gvatis, ke ŝi iel senvole konfesos ion aŭ parolperfidos sin. Sciu, ŝi mensogis ofte al mi, mi volas diri, ŝi mensogis ordinare, sed tio jam estas tia virina kutimo; virino ne diros al vi ĝuste, ke ŝi estis du horojn ĉe modistino - ŝi elpensas, ke ŝi estis ĉe dentisto aŭ en tombejo ĉe tombo de la panjo. Ju pli mi turmentis ŝin - Antoĉjo, ĵaluza viro, tio estas pli malbona ol rabia hundo – ju pli mi ŝin tiranaĉis, des malpli da certeco mi havis. Ĉiun ŝian vorton, ĉiun ŝian elturniĝon mi dekfoje inversigis kaj sekcis; sed mi trovis nenion, nur la kutimajn intencajn duonverojn kaj duonmensogojn, el kiuj konsistas la normala homa kontakto kaj la edzeco speciale, nu vi scias. Mi scias, kiel estis ĉe tio al mi, sed konsiderante, kion dume suferis povrulino Marteta, homo, plej ŝate mi vangofrapus min.“

„Do nunjare veturis Marteta al Františkovy Lázně - sciu, la virinaj aĵoj kaj tiel, mallonge ŝi aspektis mise. Memkompreneble, mi igis ŝin gardi - ian fian ulon mi salajris, kiu cetere tie nur sidaĉis en gastejoj... Estas strange, kiel la tuta vivo koruptiĝas, se io kun vi en iu sola afero ne estas en ordo; oni estas tute malpura, se oni havas makulon sur alia loko. Marteta skribis al mi... iel tiel necerte kaj timide... kvazaŭ ŝi ne scius pri kio; memkompreneble, la leterojn mi analizaĉis kaj serĉis inter linioj... Do foje mi ricevis de ŝi leteron, adreso estis 'Francisko Mates, enketjuĝisto' kaj tiel plu; kaj malferminte ĝin kaj eliginte ŝian leteron, mi vidas titolon: 'Kara Arturo!'

„Homo, miaj manoj sinkis. Do jen fine ĝi estas. Okazas iam, kiam oni skribas plurajn leterojn, ke oni ilin mise enkonvertigas. Sciu, Marteta, kia stulta hazardo, ĉu? Knabo, preskaŭ mi ŝin kompatis, ke tiel ŝi donis sin en miajn manojn.“

„Ne opiniu, Antoĉjo, mia unua penso estis, ke la leteron, destinitan al... al tiu Arturo, mi ne legu kaj resendu al Marteta; ĉiukaze mi farus tion, sed la ĵaluzo estas malpura pasio kaj fiaĵo; amiko, la leteron mi tralegis kaj montris ĝin al vi, ĉar mi ĝin kunportas. Do rigardu, kio enestas:

*Kara Arturo,
ne koleru, ke ankoraŭ mi ne respondis al vi; sed mi havis zorgojn, ke Francjo - „tiu do estas mi, ĉu vi komprenas?“ - tiel longe ne skribis; mi scias, ke li havas multe da laboro, sed kiam oni estas tiel longe sen informoj pri sia edzo, oni iradas do kiel korpo sen animo; sed tion vi, Artuĉjo, ne komprenas. Venontan monaton Francjo alveturos ĉi tien, do ankaŭ vi povus tien ĉi alveni. Li skribas al mi, ke nun li havas tre interesan kazon, sed ne skribis kion, sed mi opinias, ke ĝi estas la murdo fare de Hugo Müller; tio min tre ege interesus. Tiom mi bedaŭras, ke Francjo iom fremdiĝis al vi, sed nur tial, ĉar li havas multe da laboro; se estus kiel iam, vi povus lin preni inter homojn aŭ aŭte ekskursi. Ĉiam vi estis al ni tiel bona kaj ankaŭ nun vi ne forgesas, kvankam ĝi ne estas tia, kia ĝi devus esti; sed li, Francjo, estas tiel nervoza kaj stranga. Ankaŭ vi ne skribis al mi, kion faras via knabinjo. Francjo ankaŭ plendas, ke en Prago estas ega varmo; li devus veturi ĉi tien kaj senŝarĝiĝi, sed certe li sidas ĝisnokte en*

oficejo. Kiam vi veturos al maro? Mi esperas, ke vi kunprenos vian knabinjon; vi ne scias, kio estas, se ni virinoj nostalgias.

Kore vin, Artuĉjo, salutas via

Marta Matesová

„Do, Antuĉjo, kion vi diras al tio? Mi scias, ĝi estas neniel sprita letero; ĝi estas tute malforta faro laŭ vidpunkto stila kaj de interesaĵo; sed, homo, kian lumon ĝi ĵetas je Marteta kaj ŝia rilato al tiu povrulo Arturo. Neniam mi tiom kredus al ŝi, eĉ se ŝi dirus ion ajn; sed ĉi tie mi havis en la mano ion tiel senintencan, tiel preter ŝia voĉo... Do vidu, ke la vero, netrompa kaj senduba, aperas nur pro misaranĝo. Mi estus plorinta pro ĝojo - kaj same pro honto, ke tiel stulte mi ĵaluzis.“

„Kion poste mi faris? Nu, per ŝnureto mi ligis aktojn pri murdo fare de Hugo Müller, fermis ilin en tirkeston kaj tagon poste mi estis en Františkovy Lázně. Kiam Marteta min ekvidis, ŝi ekruĝis kaj ekbalbutis kiel knabineto; ŝi aspektis, kvazaŭ ŝi farus ion teruran. Mi nenion. 'Franĉjo,' diris post momento Marteta, „ĉu vi ricevis mian leteron?' - 'Kian leteron,' mi miras. 'Vi skribas al mi diable malmulte.' - Marteta rigardas min embarasite kaj elspiras, kvazaŭ ŝi senŝarĝiĝus. 'Do verŝimile mi forgesis sendi ĝin al vi,' ŝi diris kaj estis serĉanta en mansaketo, ĝis ŝi eltiris ian iom ĉifitan folion. Ĝi komenciĝis per vortoj: ‚Kara Franĉjo!' Mi devis ridi en mia animo. Sinjoro Arturo verŝimile jam resendis, kio ne apartenis al li.“

„Poste eĉ ne unu vorto estis dirita pri tio; memkompreneble mi komencis rakonti al ŝi pri la krimo de Hugo Müller, kiu ŝin tiom interesis. Mi opinias, ke ĝis nun ŝi kredas, ke la leteron mi nepre ne ricevis.“

„Nu, kaj jen ĉio; de tiu tempo estas almenaŭ ĉe ni trankvilo. Diru, ĉu mi ne estas idioto, ke mi tiel krude ĵaluzis? Sciu, nun mi klopodas al Marteta tion kompensi; nur el la letero mi vidis, kiel ŝi, povrulino, zorgas pri mi. Do nun ĝi estas ekstere; oni pli hontas pro sia stulteco ol pro siaj pekoj.“

„Sed jen klasika ekzemplo, kian pruvoforton havas tia absoluta kaj senvola hazardo, ĉu?“

* * *

Proksimume en la sama momento diris juna viro, ĉi tie nomata Arturo, al sinjorino Marteta: „Nu, knabinjo, ĉu ĝi helpis?“

„Kio, karulo?“

„Tiu letero, kiun vi tiam kvazaŭ misatente sendis al li.“

„Helpis,“ diris sinjorino Marta kaj enpenŝiĝis. „Sciu, knabo, mi eĉ hontas, kiel li, Franĉjo, tiom ege kredas al mi. Ekde tiu tempo li estas je mi tiel bona... La leteron li senĉese portas sur sia koro.“ Sinjorino Marta ektremis. „Estas fakte terure, ke... ke mi lin trompas, ĉu vi ne opinias?“

Sed sinjoro Arturo tion ne opiniis; almenaŭ li asertis, ke nepre ne.

El la libro *Rakontoj el la dua poŝo*
Tradukis Josef Vondroušek

Trompo *Somera rakonto*

Tomáš Břicháček

Estis somero 1992 kaj mi estis freŝe dekjaraĝa. Kiel kutime mi pasigis la komencon de la ferioj kun miaj geavoj en Struhařov proksime de Prago en unu arĥaiganta entreprena ripozejo, kiu ankoraŭ pretervivis el la tempoj de la komunisma reĝimo.

Estis ferioj riĉaj je eventoj kaj travivaĵoj. Markis ilin la ekscitita politika situacio, kiam ĉiutage oni pritraktis la sorton de la ĉeĥo-slovaka federacio. Ankaŭ mi rememoras pri la granda ekzalto, kiam mi malfermis linian kajeron kun verda kovrilo kaj komencis plenskribi ĝin kun miaj unuaj literaturaj provverkoj. Estis belega vetero kaj en miaj oreloj sonis unu sugesta kanto: *Queen Elizabeth pendolas sur la ondoj de Atlantiko. Kun ĝi vi spertos la mondon de belaj kaj misteraj momentoj...*

Mi havis tie amikinon Karolína, iomete pli aĝa ol mi, nepino de iu konatulino de mia avino. Ni bicikladis, baniĝadis en fiŝlago, ludadis Dempsey kaj Makepeace, ŝteliradis en alta herbo, nokte ni observadis lampirojn kaj ĝenerale ni faradis multe da aliaj petolaĵoj.

Tiun sezonon alviciĝis al ni ankoraŭ iu certa Blanka, knabino de najbara vilaĝo. Karolína iam venigis ŝin; mi ne scias, kiel ili du interkonatiĝis. Blanka estis dekunu-jara. Ŝi estis linda brunharulino kun friponetaj okuloj kaj por sia aĝo ŝi aspektis sufiĉe mature. Sub la ĉemizo ŝi jam malrapide komencis pleniĝi al la beleco. Ŝi rigardis min tute alimaniere ol mia infana amikino – tiel strange, mistere, kun rido, kiun mi nur post kelkaj jaroj scipovus nomi koketa.

Unu varmegan posttagmezon ni tri iris al la fiŝlago. Ni dismetis bantukojn kaj lankovrilojn sur herbo apud betuloj, blovplenis matracojn kaj rapide ĵetis nin en akvon. Estis agrabla refreŝiĝo. Ni naĝis ĝis la alia bordo apud la barilpordo kaj reen, ni sunumis sur matracoj, mergiĝis, saltis kapantaŭen de flosanta platformo.

Ni elakviĝis kaj revenis al niaj lankovriloj. Blanka ĉirkaŭis sin per granda bantuko, sub ĝi ŝi seniĝis de sia banvesto kaj metis ĝin por sekigi sur la herbon. Supre ŝi prenis ĉemizon, ĉirkaŭ la talio ŝi lasis nur la bantukon. Denove ŝi tiel strange rigardis min, kvazaŭ ŝin interesus, kion mi diras pri tio.

Poste ni ludis „trompon“,¹ kiun Blanka instruis nin. Estis simpla ludo kun kanastaj kartoĵoj. Ĉiuj ricevas egalan nombron da kartoĵoj. La unua ludanto metas iun koloron. La aliaj poste metas ĉiam po unu karto facon malsupren kaj ŝajnigas, ke ĝi havus la saman koloron, ĉu estas vero aŭ ne. Tiu, kiu ludvicas kaj suspektas, ke la antaŭulo trompis, povas kontroli la karton. Se la antaŭulo trompis, li estas punita per tio, ke li devas preni la tutan

---

¹ Ĉeĥe oni diras *švindl*.

amaseton de kartoj. Se male la koloro estis ĝusta, la amaseton prenas la malfidemulo. Gajnas tiu, kiu malŝargas sin de ĉiuj kartoj.

Eblas, ke mi ne memoras la ludregularon precize, sed tion ceteran tute klare. Mi suprenturnis la karton, kiun metis Blanka. La koloro estis ĝusta kaj mi devis preni dikan amason de kartoj. Blanka, kiu tiel jam fakte estis venkonta, ekridis kaj ĝoje svingis sin ĉedorsen kaj tondilmovis siajn kruojn. Kaj kiam ŝi estis levanta la kruojn supren, la bantuko faldiĝis kaj... (!!!). Do kaj mi haste trarigardis ĉion, kio tiel bele prezentiĝis.

Kion diri pri tio? Tiam en la varmega posttagmezo ĉe la Struhaŝova fiŝlago mi havis la impreson, ke la vivo ĵus komenciĝas.

Blanka aliĝis al ni ankoraŭ la sekvantan someron. Sed poste mi neniam revidis ŝin kaj mi scias nenion pri ŝia estonta vivo. Mi divenus nur tion, ke ŝi ne retenis siajn dolĉajn virinajn misterojn al si longe.

Ilustraĵo de Pavel Rak

Volvoláneĉ en retrospegulo *Somera rakonto*

Tomáš Břicháček

Unu sombran tagon en julio 2017 mi kun mia edzino kaj infanoj faris ekskurson al Kutná Hora. Fine de agrabla promeno tra la urbo trafis nin forta pluvo kaj ni hastis de apud la katedralo de sankta Barbaro reen al nia aŭtomobilo. Kiam ni tute malsekigitaj fine alvenis al la parkejo, ni havis multe da laboro kun la transvestigado de la infanoj kaj kun metado de malsekaj aĵoj en la valizujon. Dum ĉiu tiu galopo mi rimarkis, ke en la apudstarantan veturilon eniĝas viro kun ŝajne konata vizaĝo.

Topoláneĉ!? Ĉu estas li? Aŭ ne? Post tiuj kelkaj jaroj, ekde kiam li malaperis el la publika vivo, li eble iome ŝanĝiĝis. Ni ĉiuj maljuniĝas. Mi ekzamenis pli atente lian aŭton. Estis granda porkampa Volvo. Tio korespondus, mi diris al mi rememorante iun skandaletan „Volvoláneĉ“, kiun mi reimagis nur nebule. Do li restis fidela al la marko.

Dum mia edzino oscilis ĉirkaŭ la infanoj, mi prenis la poŝtelefonon kaj komencis serĉi informojn, kiuj iomete revivigu mian memoron. Jam la unua trovo konsternis min. Laŭ la fotoj mi ekkonis, ke tio apud ni estas ĉiam la sama Volvo XC 90. Oni ne volis kredi tion. Alie la tuta skandaletto estis nur plumblovita bobelo kiel el iu farsaĵo; hodiaŭ ĝi eble jam neniu levis el la seĝo. Ne, ke ĝi ne estu amuza. Ĵurnalistoj en septembro 2007 malkovris, ke la ĉefministro jam unu jaron veturas en luksa porkampa aŭtomobilo, kiu tamen ne estas registrita je lia nomo. Pruntedonadis ĝin al li la koramikino de la lobiisto Dalík. Malpli frue la aŭton aĉetis Lucie Talmanová, amantino de Topoláneĉ. El akuŝhospitalo oni transportis en ĝi la malgrandan Nicolas.

La aferon oni diskutis eĉ dum interpelacioj en la Ĉambro de deputitoj. Pikante estis, ke tiam aŭdiĝis ankaŭ David Rath, kiu – kiel persono nature la plej kompetenta – deklaris suspekton koncerne eblan korupcion: *„Sinjoro ĉefministro, vi veturis longtempe per relative multekosta porkampa Volvo, kiu apartenis, aŭ pli bone dirite estis registrita je la amikino de via amiko – oni malbone orientiĝas en tio - Dalík. Tamen ŝi havis la aŭton nome de sia firmao, kiu mastrumis kun deficino, simple deklaris komercan mankon. Kiel ni do povas kompreni, kial vi kiel homo, kiu perlaboras 160 000 monate, prunteprenis aŭton de fakte bankrotanta entreprenistino?... Nome tie estas grava suspekto, ke ĉi tiu dubinda, tre kurioza transakcio estis realigita nur por ŝirmi iun bakŝiŝon kaj iu al vi verŝajne la aŭton donacis kaj al vi ĝenis tio, do vi registris aŭ lasis registri ĝin pere de Dalík al ŝia amikino, aŭ eventuale iuj tiaj konstruoj.“*

Al la Volvo subite alkuris malgranda knabo kun pliaĝa sinjoro – eble Nicolas kun sia avo. Topoláneĉ evidente nur atendis ilin. Ili eniris kaj la aŭto post unu momento startis. Kaj halt, kio ne okazis! La knabo malbone

fermis la pordon kaj ĝi, kiam la aŭto ekmoviĝis, malfermiĝis plenlarĝe. La stiranto ne rimarkis tion kaj veturis pluen. Kiam la pordo preteriris nin, ĝi frapis nian flankan retrospegulon ĉe la ŝoforo. La speguleto iomete kliniĝis, poste ĝi revenis en sian pozicion kaj ektremis. Mi en ĝi fascinite observis la forveturantan koloson de la eksa politikisto. Kun ĝi estis malproksimiĝantaj ĉiuj vekiĝintaj rememoroj pri unu erao – Dalík, Večerek, Melčák, Pohanka, Traktado de Lisbono...

La edzino spasme ekskuiĝis, kvazaŭ iu vespego pikus ŝin, kaj pelis min en la fortan pluvon, ke mi kontrolu, ĉu ili ne damaĝis nin. Mi jam imagis, kiel mi devos kuri malantaŭ la grandkapulon, haltigi lin kaj postuli subskribon de protokolo pri la akcidento. Kun malpeziĝo mi konstatis, ke sur la speguleto ne troviĝas eĉ la malplej granda gratvundo. Ŝajne la du aŭtoj nur karesis unu la alian.

Dum mia edzino havis koleron en la okuloj kaj ne trovis por la eksa ĉefministro favoran vorton, mi rigardis la speguleton kaj pripensis tion, kio ĵus okazis. Mi diris: „Ĉu vi konscias, karulin’, ke fakte estas io, kvazaŭ ekkisus nin la historio?“ Do vere, kiu povas diri, ke li koliziis kun aŭtomobila legendo, kiu dum kelkaj semajnoj skuis la ĉeĥan politikan arenon? Ĉu ni povas trovi en nia historio pli interesan veturilon de politika vidpunkto? Por tiu politika romantiko tamen mia edzino ne havis komprenon kaj mi povis ankoraŭ esti feliĉa, ke ŝi ne sendis min al la samaj lokoj, kiel antaŭe Volvolánek-on.

„Kaj paĉjo, kiu estis tiu sinjoro?“ demandis la pli aĝa filo, kiam ni estis elveturantaj el la parkejo.

En mian kapon venis memvole artikoltitolo de unu iam fama bloganto – *Fuŝulo, kiu fuŝis ĉion, kio estis fuŝebla*. Sed mi diris nur: „Estis sinjoro Topolánek.“

Jungmann en tenebra nokto *Morgaŭ eble ĉio estos alie*

Tomáš Břicháček

Ĵaŭdo, la 18-an de januaro 2085, frumatene

Estis frosta januara mateno, tuj antaŭ la sesa. La ĉielo tenebris kiel noktomeze. Sur la Placon de Homaj Rajtoj en la centro de Prago dense falis neĝo. La vento, kiu blovegis de apud la rivero tra la Avenuo de la Toleremo, rotaciigis neĝoflokojn en imponajn kirlojn. Du horoj ĝis aŭroro – tempo kiel por ekzekuto. Kaj vere io simila okazos! Ekzekuta maŝino, pendigistoj kaj la mortkondamnita jam estas surloke.

Grupeto de laboristoj ĉirkaŭ mobila levigilo nur atendas la ordonon kaj ĉio povas komenciĝi. La labormastro senpacience piedbatetas en la neĝo kaj pririgardas junulon kun multkolora trikĉapo, kiu direktas la agon. Tio estas Tobias Urban, iama progresiva aktivulo, kiun politikaj ŝanĝoj levis al la

posteno de la ĉefo de la politika departemento de la praga urbadministrejo kaj en la urban komitaton de la partio. Li observas la horloĝon kaj zorge kalkulas la minutojn ĝis la sesa. Estas nepre bezonate teni strikte la noktokvieton. Leĝo kaj ordo antaŭ ĉio! Precipe kiam fine regas novaj leĝoj kaj novaj ordoj. La forigo de la monumento de Josef Jungmann estis planita por la frua matena horo kaj la dato ne estis publike anoncita, por ke ĉio okazu glate sen iu ajn komplikajo. Kiam fine de la pasinta jaro estis forŝirita la statuo de Masaryk en Hradĉano, kunvenis tie ne nur konsciaj favorantoj de progreso, sed ankaŭ kelkaj dekoj da demonstraciantoj. La registaro kaj urbadministrejo ne deziris, ke pluraj „sanaciaj laboroj“ kadre de la realigo de la *leĝo pri forigo de la historia ŝarĝo de naciismo* estu perturbita de „ekstremistoj“, kaj do oni elektis pli antaŭzorgan procedon.

Por Urban al kutimiĝinta al varmo, komforto kaj leviĝado ĉirkaŭ la naŭa, lia hodiaŭa tasko estis kruela. Tamen plivigligis lin la konscio, ke li oferas sin por *noble cause*.² Realigi la bazan reforman leĝon tiel bezonatan por harmonia kunekzistado de homoj estas ja granda *challenge*³ kaj granda respondeco. Okazas ĉi tie historiaj procedoj, kiuj staras ĉe la komenco de la konstruo de nova, pli justa mondo kaj de nova homo, kaj li povas ĉeesti. *Yes indeed!*⁴

Kvin, kvar, tri, du... Estas la sesa horo akurate. Urban, tremigita de tikla tensio, donas verdan lumon al la labormastro. Tiu ekkrias al siaj viroj: „*Hadi baŝlayalım!*“⁵ kaj la perejo povas eki.

La leĝo parolas klare kaj nekompromise. Publikaj lokoj devas esti ĝis la 31-a de decembro 2087 purigitaj de ĉiuj okulfrapaj simboloj de naciismo – nomoj, monumentoj, memortabuloj ktp. La efektivigo de la leĝo estas tasko de la komunumoj, kiuj devas adaptiĝi al tempe fazigitaj agadoplanoj, kiuj estas aprobatataj de la ministerio pri internaj aferoj.

Dum la laboristoj oscilas ĉirkaŭ la monumento, la juna funkciulo kun granda indigno rimarkas amaseton de homoj malantaŭ la baraĵo apud la Franciskana monaĥejo. Estas proksimume du dekoj da ĝenerale pli aĝaj civitanoj de dignoplena aspekto. Iu tenas ŝtatan flagon, alia grandan transparenton: „**HONTO AL KULTURAJ BARBAROJ!**“ Eĥiĝas eksklamacioj „Malhonoro!“, „Vandaloj!“, „Hontu!“

„Fiku, fiku, fiku!“ grumbblas Urban. Kiel ili denove aperis ĉi tie? Kiel ili povis ekscii tion? Estis ja sekreta informo! Kiu fanfaronaciis pri tio? Devis esti iu el la urbadministrejo. „Tipa ĉeĥa bordelo. Ĉi tie ĉio tralikiĝas! Neniu respekto, damne. Kanajloj bonzaj!!! Tion iu brutale pagos! Brutale.“ Tio devas esti enketita. Falos kapoj. Tio okazis nur pro tio, ke ni ankoraŭ ne realigis veran distanciĝon de la malnovaj strukturoj. Membroj de la eksa reĝimo daŭre konserviĝas en la ŝtata administracio kaj damaĝas.

---

² *Angle*: nobla kaŭzo, nobla afero.

³ *Angle*: defio.

⁴ *Angle*: vere, fakte.

⁵ *Turke*: Ni komencu!

Alie tamen ĉio senprobleme rapide progresus. La laboristoj dum kelkaj minutoj per lasera frakasmaŝino elŝiregas la statuon el ĝia piedestalo kaj pendigas ĝin per ŝtalaj ŝnuregoj kaj zonegoj. La brako de la levigilo leviĝas kaj la bronza koloso jam pendolas en la aero. „Tio estas epika, ulo! Tio estas epika!“ murmuris Urban al si mem kaj faras videon por bona memoro. Demonstraciantoj en la trista rolo de hundoj bojantaj al karavano aklamas al Jungmann. La skulptaĵo dumfluge moviĝas kurbe kaj kun peza frapago lokiĝas sur la ŝarĝejo de la kamiono. Atendas ĝin la vojo al la nova grandega stokejo, kiun estigis la Ŝtata muzeo speciale por artaĵoj forigitaj kadre de „sanaciaj laboroj“.

Kontraste al tio sokloj estas senplie likvidataj surloke. Mobilaj ultrasonaj vibraj detruiloj ebligas dum momento senbrue transformi ŝtonojn kaj muraĵon al pistaĵo. En kazo de la monumento de Jungmann la laboristoj havis la taskon antaŭe forigi bonstatajn marmorajn kaj granitajn platojn, kiuj estas uzeblaj por aliloke. La sienita fundamento estis ŝotrigita.

Ne daŭris eĉ unu horon kaj de la monumento, kiu preskaŭ 207 jarojn konstituis dominanton de la placo, restis nur ĉirkaŭa bedo kaj ĝia elipsa ŝtona bordero. Pri la sorto de tiu ĉi eta postlasaĵo oni decidis nur kadre de arta konkurso pri nova artefakto, kiu kresku ĉi tie. Unu estas certe: la verko devas agordi kun la temaro de homaj rajtoj kaj devas havi profundan simbolan valoron.

La vireto kun kaprobarbo kontente subskribas transdonan protokolon kaj frapetas la mastron sur la ŝultroj. Jes, kun dungitoj de la firmao Özyurtlar İnşaat, kiu gajnis ĉi tiun grandegan publikan mendon en Prago kaj en Centra Bohemio, ili nun renkontiĝos ofte. En la venontaj semajnoj atendas nin Palacký en la Placo de la Egaleco – estos iome pli komplika, ĉar ĝi estas vera monstro, – Jirásek proksime en la Placo de Daŭrigebla evoluo – tio estos bagatelo, – kaj ankaŭ Rieger en Vinohrady en la Parko de Multikultura kunvivo... Precizan vicordon kaj datojn oni determinos proksime antaŭ la ago kaj estos sekretigitaj. La hodiaŭa eraro kun la ekstremistoj jam ne devas ripetiĝi.

La levigilo forveturis kaj malantaŭ ĝi ekmoviĝis la ŝarĝaŭtomobilo kun Jungmann surĉarkeste. Al tiu atendas la lasta veturpromeno tra la strato, kiu dum ducent jaroj apartenis al li, kaj kiun li nun perdis same kiel la placon. Nove ĝi nomiĝas Strato de Socia inkludo.

Tobias Urban post la startanta veturilo pikmoke ridaĉas kaj levas la dekstran manon kun rektigita mezfingro. Li ne rimarkis, kiam lin dum tiu gesto detale kaptis la objektivo de sperta fotisto. La altkreskulo en mantelo kaŝridetis, rapide forpaŝis al la palaco Adria kaj militsalutis la forveturantan grandegulon de la nacia historio.

El la daŭrigota romano *Morgaŭ eble ĉio estos alie* – ĉapitro 4, sceno 1

<https://zitravsejinak.wordpress.com/>

Venis la Kristnasko *Kvar sezonoj*

Jana Cíhová-Hrdličková

Venis la Kristnasko - kiel ĉiam.
Skribas ni en kalendaron nian
    jam la jaron - sesdek-trian.
Aŭdu, Dio, peton mian - pian!
Sub la Kristnaskarbo
    ekbruligu homan koron,
        ke ĝi sekvu la ekzemplon
de l' Naturo,
kie bestoj, floroj
    vivas tuŝapude kontentige,
        obeeme - jam ekde la hor'
        de kreo sia.

Jen denove peto mia - pia:
ke la homoj
    sub la Kristnaskarbo
        donu al si reciproke
            la promeson kun decido
pri envio, murdo, malbonvolo scii plu nenion,
vivi kiel io en Naturo
    kontentige kaj feliĉe,

Ĉiam nur ĝuante homan - pacan harmonion.
Aŭdu, Dio, peton mian - pian!
Nun Kristnasko la dormantan veku l' koron homan;
venas la Kristnasko - kiel iam.
Aŭdu, Dio, peton mian - pian!

Sezonaj sonetoj

Jaroslav Krolupper

Printempa soneto

Junaj virinoj kun ŝultroj nudaj
jupoj mallongaj flirtemaj haroj
Kvazaŭ hazarde formiĝas paroj
klaĉas pri tio ulinoj prodaj

Blovas varmege la vento suda
eksciti povas unu enflaro
Ĉie naskiĝas nova idaro
iĝas tenera eĉ ulo kruda

La historio daŭre ripetas
printempo tamen ĉiam surmetas
alian ĉapon, aliajn botojn

Iam ĝi kuras iam faletas
iam ĝi ploras iam ridetas
Portas ĝi novajn magiajn lotojn

Aŭtuna soneto

Pluvas kaj pluvas daŭre pluvas
Rojetoj puraj de arĝent'
sur strata vango lirle fluas
Kiel gutetoj de turment'

Seniĝas mensoj je ĉagreno
kaj je soleco je angor'
Ekbrulis fajro en kameno
vekiĝis rido fuĝas plor'

Spite al vento malgraŭ ŝtormo
trankvila estu via dormo
de enlitiĝo ĝis maten'

La dormo dolĉa sen koŝmaro
post tago justa sen fifaro
sen revolvero sub kusen'.

Somera soneto

Sur plaĝeto ĉe fiŝlago
la ovalojn ŝi eksponas
Pri muskoloj li gaskonas
glate fluas tikla blago

Flanke staras kalma fago
al medito sin fordonas
Idilion kunkomponas
pli ol unu dolĉa frazo

Sub la arbo sur herbaro
taŭga lok' por amdeklaro
tuj per sango konfirmita

Amo temo por poemo
spite al la anatemo
de la pastro jezuita.

Vintra soneto

Pluvas kaj pluvas daŭre pluvas
Rojetoj puraj de arĝent'
sur strata vango lirle fluas
Kiel gutetoj de turment'

Ne kampoj ne arboj ĉi tie blankas
sed vandoj plafono kaj mia lito
Florfasko en vazo la liton flankas
promeso de vivo por renaskito

Memora pejzaĝo de neĝ' kovrita
kondukas en ĝin sur vojeto glita
eblas nur pene sur pado stumbli

Sed kiel galanto sub neĝ' kaŝita
disfloras espero almenaŭ pita
Suno leviĝos ne decas grumbli.

Bronzový voják a Evropan

Kalle Kniivilä

Úzké uličky Starého města jsou přeplněné turisty z celého světa. Průvodce se štítkem shromáždil svou velkou skupinu španělsky mluvících na křižovatce v hustém provozu. Centrum Tallinu opravdu nevypadá jako bývalý Sovětský svaz – je to jasně Evropa.

Několik stovek metrů od křižovatky v parku, který dostal své jméno podle dne samostatnosti Estonska – obnovené 20. srpna – byl vztyčen dvacet tři metrový skleněný kříž svobody jako památník padlým v estonské válce za nezávislost 1918-1920. Rozhodnutí o postavení památníku bylo učiněno už ve třicátých letech, ale válka a sovětská okupace zabránily jeho realizaci. Až na den výročí vítězství v roce 2009, 23. června mohl být památník odhalen.

Den vítězství, který se stal součástí tradičních estonských letních slavností. Den Jana Křtitele je památným dnem velkého vítězství v bitvě proti germánským oddílům, které se v roce 1919 pokoušely obnovit vládu nad Baltem. V průběhu války za svobodu 1918-1920 byly země na Baltu ohrožovány ze dvou stran – Německem a Ruskem. První světová válka a ruská revoluce obě mocnosti oslabily a tak tři baltské země mohly vyhlásit svou svobodu.

Je dost náročné vyznat se v datech a událostech, které je nutné si zapamatovat. Tady na Náměstí Svobody starosta Tallinu ze strany Centrum shody Edgar Savisaar přednesl svou řeč o zdvíhajícím se Estonsku – 20. 8. 2015 – v památný den znovuoobnovení samostatnosti Estonska. On sám je jedním ze zakladatelů Estonské národní fronty v době sovětské perestrojky v roce 1988. Stal se premiérem sovětského Estonska v roce 1990 a byl jedním z 69 poslanců, kteří pozdě večer 20. srpna hlasovali pro státní samostatnost. Došlo k tomu pak během moskevského puče v roce 1991, když prezident Sovětského svazu Michail Gorbačov byl zajat pučisty. Nikdo tenkrát nehlasoval proti vyhlášení samostatnosti, ale skoro třicet ruský mluvících poslanců se nedostavilo na schůzi, prostě nehlasovali.

Ale je zde ještě jiné datum, které se nyní nemá slavit na Náměstí Svobody – sovětský Den vítězství 9. 5. 1945. Pro mnoho Estonců toto datum je symbolem ztracené svobody a dlouhé sovětské okupace. Na druhou stranu je tento den pro mnoho Rusů v první řadě dnem vítězství nad nacistickým Německem a vzpomínkou na všechny příbuzné, kteří bojovali a padli v boji za lepší svět. Přihlášení baltských zemí do Sovětského svazu na začátku války bylo prozíravým, demokratickým rozhodnutím, které obyvatelstvo schválilo ve svobodných volbách. O tom se učilo ve školách. Proto by bylo zcela nesprávné mluvit o okupaci, nebo anexi. To si myslí mnoho Rusů, když se začalo diskutovat na toto téma v době, když se koncem osmdesátých let poněkud uvolnila sovětská cenzura. Při školním vyučování se nezdůrazňovalo, že byla jen jedna možnost na hlasovacím lístku v Estonsku, Lotyšsku a v Litvě v červnu 1940. Bylo to normální – takové byly všechny sovětské „volby“.

Názor na sovětské převzetí Baltu se stal důležitou dělicí čarou v Estonsku a v Lotyšsku, protože se jasně oddělili potomci občanů Estonska a Lotyšska na

jedné straně s lidmi, kteří přišli do země v epoše sovětů. Ti, kteří automaticky nedostali občanství, se cítili diskriminováni a označováni jako potomci okupantů a museli to často poslouchat, zejména v době hned před a po velké transformaci ve vztahu k rozpadu Sovětského svazu. A protože nebyli přijati jako rovnoprávní občané, byli mnohými lidmi považováni za příslušníky bývalého Sovětského svazu.

Velká část rusky mluvících v Estonsku proto dál slaví sovětský den vítězství 9. května. Už v roce 1947 sovětská vláda vztyčila památník Osvoboditelům Tallinu na ústředním náměstí, třicet metrů jihozápadně od místa, kde nyní stojí velký skleněný kříž. U Bronzového vojáka, jak se zde říká památníku, je pohřbeno 13 sovětských vojáků a už sedmdesát let je místem oslav.

Po pádu Sovětského svazu byl text na památníku změněn na neutrálnější: „Padlým v druhé světové válce“, ale sovětská socha vojáka s vojenskými hroby trvale iritovala mnoho estonských voličů. Předseda ministrů Andrus Ansip slíbil odstranění sochy, pokud získá podporu voličů v parlamentních volbách v březnu 2007. Jeho strana, pravicová liberální Eesti Reformierakond (Reformní strana) vyhrála volby a vláda připravila odstranění sochy již před Dnem vítězství. Současně ale státní, rusky vysílající televizní kanály začaly vyvolávat protestní nálady a přesvědčovaly, že vláda Estonska je srovnatelná s nacisty, jestliže skutečně odstraní sovětskou sochu a hroby vojáků.

Časně ráno 26. 4. 2007 byl rychle okolo památníku postaven plot a začal se stavět veliký bílý stan, který pak zakryl celý památník. Když jsem tam dopoledne přišel, u plotu stálo sto rozčilených rusky mluvících Tallinňanů. U plotu stála policie. Mladý muž s černými brýlemi měl na sobě sovětskou vojenskou uniformu s ruskou vlasteneckou černooranžovou stuhou svatého Jiří. Toho policie odvedla, protože zákon zakazuje sovětské a nacistické symboly.

„Tohle je fašismus, žádné jiné jméno pro to není“, řekl osmadvacetiletý Artur Bujlo, rusky mluvící muž, který na plot připevnil rudé karafiáty. Jeho ale nerozčílil v první řadě osud sochy.

„Narodil jsem se v Tallinu, bydlel jsem tady celý život, ale přesto ode mne požadují zkoušku z jazyka, abych mohl dostat občanskou legitimaci. Teď nemám žádná práva“.

V noci se rozšířil protest do centra města. Obchody byly rozbité a vyrabované, desítky mladých vzbouřenců a policistů byly zraněny. Dvacetiletý estonský Rus, občan Dmitrij Ganin byl vážně zraněn a zemřel. Viník nebyl nalezen.

Ve stejné noci byl Bronzový voják hned převezen na vojenský hřbitov mimo město. V Den vítězství po více než týdnu lidé přicházeli na nové místo k památníku. Události ale způsobily ztrátu důvěry a odstup ve vztazích lidí – nikdy se tolik nemluvilo v Estonsku jako tenkrát o „my“ a „oni“.

Po událostech, které byly pojmenovány jako „bronzová noc“, se vztahy Ruska a Estonska úplně zmrazily a nejhorším momentem byl rozpad Sovětského svazu. V Moskvě mládežnické organizace věrné vládě obstoupily estonskou ambasádu a došlo k raziím do obchodů v ruském hlavním městě a zjišťování, zda se tam neprodává estonské zboží. Rusko uzavřelo mezinárodní most v Narvě pro kamiony, objevily se „technické problémy“ na železnici mezi Estonskem a

Ruskem a mnoho týdnů internetové útoky paralyzovaly mnoho důležitých serverů v Estonsku, mezi nimi i servery sněmovny a důležitých bank. S jistotou se nedalo zjistit, kdo skutečně nese vinu na útocích, ale zdá se, že přicházely z Ruska, nebo přes Rusko.

Od té doby stojí Bronzový voják na velkém vojenském hřbitově mimo centrum města, obklopený hroby padlých sovětských vojáků v dlouhých řadách. U nohou sochy je nádoba s kyticí rudých květin, v náručí má socha množství bílých růží.

Místo, kde socha stála, vedle monumentální národní knihovny Estonska, postavené v sovětské době, je nyní zelený stinný park. Na druhé straně ulice je muzeum okupace, kde hlavní expozicí jsou zavazadla estonských uprchlíků. Na mapách velikého impéria je vidět, kam byli deportováni lidé po sovětském vstupu. Ve sklepech je sbírka bust komunistických vedoucích činitelů a sovětské propagandistické plakáty. Výstava končí předměty, které se vztahují k založení Estonské lidové fronty v roce 1988 a obnovení samostatnosti o tři roky později.

Vraťme se do roku 2015. Stojím na autobusové zastávce. Na ni směřoval pohled Bronzového vojáka před tím, než byl přemístěn. Moderní trolejbus mě odváží do přístavní čtvrti, kde se sejdou s liberálním rusky mluvícím politikem, Jevgenijem Krištafovičem. Volám mu telefonem, když vcházím do výtahu v rekonstruované úřední budově a slyším zvonit telefon někde hodně blízko a signál se přerušil. Když se výtah otevřel, vidím Jevgenije vycházet z vedlejšího výtahu.

Dvaatřicetiletý Jevgenij Krištafovič je skoro příliš liberální pro Estonsko. Je aktivní v kampani pro rovnost sňatků, odlišně od téměř všech politiků v Estonsku, pozitivně přistupuje k uprchlíkům a dokonce veřejně podporuje povolení marihuany. Byl prvním zakladatelem nové strany Eesti Vabaerakond (Liberální strana Estonska), která jak doufal, měla směřovat liberálním směrem. Místo toho se strana transformovala do další národně konzervativní síly v politice a liberální tendence uvnitř strany se vytratily.

Jevgenij Krištafovič pracoval mnoho let na projektech pro demokratizaci, financovanou Evropskou unií s hlavním zaměřením na rozšiřování zkušeností Estonska při postsovětských reformách pro další postsovětské republiky. Jeho spolupracovníci na projektech jsou hlavně rusky mluvící Estonci, protože uskutečnění spolupráce se zeměmi jako Ukrajina nebo Kirgizie se musí konat v ruštině – znalost angličtiny je v těchto zemích velmi limitovaná.

Jevgenij Krištafovič mi může jen nesnadně vysvětlit, co vede rusky mluvící v Estonsku hlásit se k jeho demokratizačním projektům.

„Já jsem vlastně moc nepřemýšlel na důvody, nebo na přechod nějaké změny identity. Protože je to tak, Rusům je tady určitá identita vnucována. Očekává se, že naše identita stojí na Bronzovém vojáku nebo podobných věcech. Jestliže člověk se nechce automaticky zařadit do určité skupiny, musí být připraven na konflikt a musí vysvětlovat jak se to myslí. Já nevěřím, že existuje nějaké zvláštní spojení, které by bylo společné všem našim spolupracovníkům, ale vždycky se najde dost lidí, kteří už nebudou chtít přijmout vnucovanou roli. Na každý pád je jich dost, aby se našli spolupracovníci pro naše projekty. Ale zatím nemohu tvrdit, že by to byla většina rusky mluvících v Estonsku.“

„Jiná skupina, která nesměřuje k Evropě, si vytváří svoji identitu na Bronzovém vojákovi, jak jste řekl. Kteří to jsou?“

„Všichni musí vycházet z chápání minulosti. Když se díváme na obyvatele v Narvě, mnoho z nich se přistěhovalo během dvou a tří posledních desetiletí sovětského období. Tragickou část historie Estonska poznali až v osmdesátých letech a stále ne všichni jsou přesvědčeni, že to, co náhle slyší, je skutečně pravda. A říkají, že oni sami přišli před dvaceti lety jako deportovaní, ne proto, aby poškodili stát, a věřili, že se pohybují v jednom státě. Co tedy tak špatného udělali? Jaká je jejich vina?“ ptají se.

„Je to pochopitelné, že se ptají, že?“

„Ano, z toho hlediska máte pravdu. Ale na druhou stranu by se mohlo ukázat víc pochopení od estonské části obyvatelstva. A Estonci pak by mohli říci: Ano, chápeme, o čem mluvíte, ale možná byste mohli otevřít oči a uvidět, co prožili naši předkové. Když budou moci spolu mluvit a najdou společnou řeč a pochopí, že oni jako lidé nemají vinu jeden ani druhý, tak pak mohou žít v souladu. Není zde vina, Rusové Estoncům nic nevzali a Estonci Rusům také ne.“

Poprvé po dlouhém čase se v létě objevila politická otázka, že by se Estonci a Rusové mohli sjednotit proti jednomu nepříteli: otázka o uprchlících. Ve všech třech zemích na Baltu se rozšířily vlny diskuzí, když vešlo ve známost, že Evropská komise chce rozmístit něco kolem dvou tisíc běženců na Balt. V případě Estonska se jednalo celkem o několik stovek z celkového 120 000 uprchlíků, kteří by podle plánu měli být rozmístěni mezi členské státy Evropské unie. To stačilo k tomu, aby vznikla silná obava o zánik národa a došlo k velkým manifestacím proti přijímání běženců. Směr politického větru byl zřetelný již na jaře 2015, když nová xenofobní politická strana EKRE – Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (Konservativní lidová strana) získala 8 % hlasů v parlamentních volbách.

„Strana nesehnala místo na politickém poli, protože mnoho politických estonských příznivců negativně přistupovalo k ruským obyvatelům, přesto, že by bylo snadné od nich najít podporu“, říká Jevgenij Krištafovič.

„Oni dobře chápou, že nenávisť a ohrožení od jiných skupin je neúčinnější jak mobilizovat voliče. Například nenávisť proti Rusům. Ale nyní se začalo přemýšlet, zdali by nebylo lepší, přátelit se s Rusy, protože ti se dívají na ruskou televizi a chovají se ještě víc šovinisticky k muslimům a lidem s tmavší pletí než většina Estonců. Proto se snaží hledat podporu tam. (...)“

V cestě stojí vnitřní rozpory – není snadné pro estonskou xenofobní stranu hledat podporu u estonských Rusů a nevyhnout se nařčení ze zraedy estonského národa. Zároveň je nemožné získat hlasy estonských Rusů, když estonský nacionalismus strany je příliš evidentní.

„Před parlamentními volbami EKRE oznámila, že uspořádá manifestaci s heslem: Eestlaste Eesti eest - Za Estonsko Estonců. To způsobilo velký skandál, kterého nebylo zapotřebí. Proto z hesla odstranili jedno slovo: Eesti eest - Pro Estonsko. Tomu všichni rozumějí - jsou to stále stejní převlékači kabátů. A strana má problémy stále, pokud se jedná o Rusy. Jeden jejich nechvalně známý poslanec utržil posměch potom, když navštívil zápas v košíkové a rozčilil

se na Twitteru, že jedna skladba, kterou hráli o přestávce, byla ruská. Napsal: „Odešel jsem.“ A všichni z něj dělali trotha. Napsali mu: „Zapnul televizi, náhodou ruský kanál. Televizor vyhodil z okna.“ Objevily se stovky podobných poznámek. „Šel jsem po ulici, potkal jsem ruského souseda. Pozdravil rusky. Spálil jsem svůj byt.“

Rusofobie v EKRE je vlastně dobrá věc, myslí si Jevgenij Krištafovič.

„Ta strana je jako vlak, jede setrvačností, je nesnadné ji zastavit a změnit její směr. Je nemožné obrátit se a spojit se s Rusy proti „negrům“, jak by rádi říkali. Neuspějí, protože není možné rusofobii uvnitř strany potlačit. Mám za to, že je to pozitivní, ukazuje to, jak směšná je myšlenka „bílého Estonska“.

Bílé Estonsko je něco, o čem bývalá liberální ministryně zahraničních věcí Kristiina Ojulandová v poslední době hodně mluví. Ojulandová, která se po svém ministerském období stala členkou Evropského parlamentu a viceprezidentkou evropské liberální aliance ALDE, použila ostrá slova v květnu 2015, kdy kritizovala plány Evropské komise rozdělit migranty mezi země Evropské unie. „Nyní jsem znovu viděla úplně zdravé „negry“ žebrať v Itálii u lidí, kteří těžce pracovali, aby získali peníze na oběd. Myslím, že bychom měli nastartovat evropskou kampaň a sbírat podpisy, aby ani jeden tak řečený uprchlík nemohl přejít Středozemní moře. Stačí nám už tady všechny ty hlouposti.“

Když Ojulandovou kritizovali za její písemné výroky, neváhala odpovědět: „Přestaňte používat slovo „rasista“! Jako bílý člověk cítím, že bílá rasa je dnes ohrožována! Copak i Estonci mají tak vymyté hlavy, že začínají s politickými kecy?“

Jeden z těch, kteří Kristiině Ojulandové oponovali, byl právě Jevgenij Krištafovič a v říjnu 2015 se tito dva protivníci sešli k diskuzi o estonské politice související s migranty, na malém rusky vysílajícím televizním kanálu. Tam se ukázalo, že nová politická strana Ojulandové, která dostala méně než půl procenta hlasů v parlamentních volbách, nyní aktivně hledá podporu u rusky mluvících voličů. Mluvila v dostatečně dobré ruštině, vysvětlila, že se právě vrátila z manifestace proti migrantům, která se konala v Narvě. Mluvila ale jen o nezákonných migrantech.

„Získali jsme velkou pomoc od ruských aktivistů, když jsme sbírali podpisy pro uspořádání referenda a 20 % členů naší strany jsou Rusové. Mnoho podpisů jsme získali v Lasnamäe. Můžete jim říkat, jak chcete, uprchlíci nebo nezákonní imigranti, ale tato záležitost dělá starosti také Rusům v Estonsku, je to naše společná věc. Ve Finsku je možno si povšimnout, že pracovní místa dostávají přednostně imigranti, protože jsou ochotni pracovat za nižší mzdu a to se týká mnoha Rusů, protože již nyní ne tak snadno nalézají práci.“

Velká část imigrantů ve Finsku jsou skutečně Estonci, ale to Ojulandová nechtěla zmiňovat. Místo toho vyprávěla, že se často účastní manifestací proti migraci na různých místech v Estonsku a ve Finsku a brzy pojedou do Valgy u hranic Lotyšska na společnou manifestaci s Lotyšši a Litevci.

„Naše jižní hranice je zcela otevřená, nemáme žádný přehled o tom, kdo touto cestou přichází. Mohou to být teroristé a kdokoliv. Je více hnutí, které společně

poslalo otevřený dopis paní Merkelové a panu Junckerovi. Požadujeme, aby bez prodlení zastavili organizovanou genocidu evropských národů, zejména těch malých, jako jsou Estonci. Netvrdíme, že zahyneme dnes nebo zítra, ale musí se myslet dvacet a padesát let dopředu a pamatovat jak malí jsme.“

Evropa se islamizuje a to je nutné zastavit, myslí si Kristiina Ojulandová. „Stačí se podívat na Finsko a Švédsko, tam už žijí imigranti podle svých vlastních islámských zákonů.“

Ojulandová se bojí, že se začnou v Estonsku stavět mešity, ale Jevgenij Krištafovič má větší obavy z rasismu ve společnosti.

„Nevidím žádné riziko v islamizaci a nevidím žádný důvod věřit, že nekřesťané by nebyli loajální k občanům Estonska. Ale souhlasím s tím, že se mnozí lidé bojí. Ve společnosti vzrůstá hysterie, extremisté posilují. Je ostudné, že černošští vojáci z USA a Británie, kteří sem přišli na naši obranu, musí slyšet na ulici, aby šli zpátky do Afriky.“

Z knihy *Idoj de la imperio* / přeložila Jindřiška Drahotová
(redakčně zkráceno)

Rimarkoj de la tradukantino:

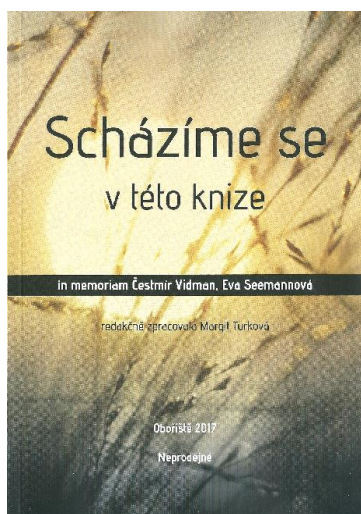
Je miaj Legolibretoj kaj Legaĵoj, kiujn de mi aĉetas Libro servo de UEA, mi ĉiam aĉetas librojn, kiujn ofertas la Libro servo. Dum UK en Nitra 2016 mi aĉetis tri librojn de la finna ĵurnalisto Kalle Kniivilä en Esperanto: **Homoj de Putin** 2014, dua eldono 2016. ISBN 978 9077066 52 2, D/2014/2924/3, Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklel 140, BE-2000 Antverpeno, eldonoj@fel.esperanto.be, 2016 FEL, Antverpeno. Duan libron: **Krimeo estas nia** ebonite 2015 ISBN 97815956929448 www.librejo.com eldonejo MONDIAL Nov-Jorko. La tria **Idoj de la imperio** eldonita 2016 ISBN 9781595693198 www.librejo.com MONDIAL Nov-Jorko.

Kalle Kniivilä estas ĵurnalisto de tagĵurnalo Sydsvenska Dagbladet en urbo Lund en Svedio. Ĉiuj tri libroj enhavas intervjuojn kun homoj de diversaj opinioj el diversaj sociaj tavoloj, li priskribas ankaŭ proprajn observojn. Pri si mem li skribas: Mi estas esperantisto de la jaro 1982. Kune kun mia sveda edzino Marie ni interparolas esperante. Kun nia filo Ville (*1995) kaj filino Alva (*1998) mi parolas finne kaj Marie svede. Ĉe la tablo ni klopodas paroli ĉiu per propra lingvo. Tiamaniere oni povas al kutimiĝi surprize facile post unuaj komencaj problemoj.

Plej multe interesis min la libro **Idoj de la imperio**, ĉar temas pri lingvaj kaj sociaj demandoj, pri kiuj atentigis min geedzoj el Latvio, kiujn ni gastigis en la jaro 2015. Mi tradukis la libron kaj serĉas eldoniston por la libro. La traduko jam estas preta kelkajn monatojn.

Pri la libro „Scházíme se v této knize“

Margit Turková – redaktorino kaj kompilantino

La anotacio koncernas la libron, kiu estis eldonita somere ĉijare (2017) kaj havas titolon „Scházíme se v této knize“ (*Ni renkontiĝas en jena libro*).

Ĝi estas skribita ĉeĥlingve kaj tio eble elvokos la demandon, kial pri ĝi referi en esperantujo... La spertuloj tion tuj ekkomprenos, kiam ili tralegos, ke „la libro estas dediĉita AL MEMORO de ĈESTMÍR VIDMAN kaj EVA SEEMANNOVÁ“.

EVA S. estis teatro-artistino, kiu okupiĝis pri prezentado de teatraj monologoj (senescepte de virinoj). Kvankam ŝi devenis de itala patro (kiun murdis ss-manoj komence de la milito), ŝi estis sincera kaj arda patriotino, kion ŝi esprimadis per „mi estas precipe ĉeĥa artistino“. Sed same kiel la ĉeĥan lingvon ŝi ŝatis Esperanton. Ŝi instruadis ĝin en la praga klubo. Ŝi la lingvon ekregis tiel perfekte, ke fariĝis esperantlingva artistino sur multaj internaciaj podioj. Neforgeseblaj, elstaraj estas ŝiaj prezentiĝoj – 1959 en Varsovio, okaze de la UK, kie ŝi –kaj aliaj membroj de la praga teatro-grupo, prezentis „Pigmalion-on“; 1997 en Prago, okaze de la UK, kie ŝi ludis la ĉeĥan reĝinon „Eliška Přemyslovna“ (en sia E-traduko).

Kompreneble, ke en ĉeĥa medio ŝi prezentadis la gravajn kaj interesajn virinojn ĉeĥlingve...

ĈESTMÍR V. estis „ŝia dramaturgo“ - iom intimece dirite. Por Eva li skribis la menciitajn monologojn.

Kiam ni konatiĝis, ni entreprenadis la teatrajn kunvenojn en nia „hejma salono“ („divadlo u Turků“) en mia vilaĝo Obořiště.

Kiam Eva forpasis (1999), la „teatran torĉon“ ekprenis la talentita amatorino Stanislava Hošková, kiu de tiam iras en la spuroj de Eva.

Sed la supre diritaj vortoj estas nur antaŭparolo, ili ne bildigas la enhavon de la libro. Ĝi ne estas libro biografia. La enhavon kreas 18 teatraĵoj – nome monologoj por unu aŭtorino, literaturaj „diamantoj“, kiujn por Eva skribis ne nur nia poeto Ĉestmír Vidman, sed ankaŭ aliaj amikoj – verkistoj. Tiamaniere ni „renkontiĝis en la libro“ kaj daŭrigas en la agado jam preskaŭ 30 jarojn.

Rim.: La libro ne estas plu havebla.

Digitalizovaná archivní čísla Bultena

Na stránkách Klubu esperantistů Brno <http://esperantobrna.cz/malnova/bulteno-historia.html> najdete v rubrice *El Praga klubo en nia kluba biblioteko* digitalizovaná čísla starých pražských Bulten z padesátých a šedesátých let minulého století. Počet digitalizovaných exemplářů se postupně rozšiřuje. Děkujeme brněnským kolegům za tuto záslužnou činnost.

B U L T E N O
de Esperantista Klubo en Prago
Časopis Klubu esperantistů v Praze
Redaktor: Tomáš Břicháček

Vydavatel:

Klub esperantistů v Praze

pobočný spolek Českého esperantského svazu, z. s.

IČO 66004322

C/o Jiří Mišurec

Jirečkova 5

170 00 Praha 7